

בענין: אריה פין

נושא תעודת זהות מס' 2-245916
מרחוב דפנה 20 תל-אביב 64929

על-ידי באי-כוחו גיל רון, משרד עורכי-דין
וכן באמצעות בא-כוחו עורך-הדין יעקב אביעד

שכתובתם לצורך הליך זה תהא אצל גיל רון, עו"ד
מרחוב ויצמן 32 (בית לסין), תל-אביב 62091
מס' טל': 03-6967676; מס' פקס': 03-6967673

המבקש

- נ ג ד -

1. בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ, ח.צ. מס' 4-002192-52, ויצמן 4, תל-אביב 64239
2. מדינת ישראל, באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב, הנרייטה סולד 1, תל-אביב 64924
3. שלמה בורוכוב, נושא תעודת זהות מס' 016741431, מרחוב בארי 58, רחובות 76354
4. ריצ'רד ערמון, נושא תעודת זהות מס' 065464042, מרחוב מהר"ל 9, תל-אביב 62481
5. אבי אולשנסקי, נושא תעודת זהות מס' 008115529, מרחוב בית צורי, תל-אביב 69122
6. הלל אשכנזי, נושא תעודת זהות מס' 000801050, מרחוב קדיש לוז 2/69, ירושלים 96920
7. יואל אופיר, נושא תעודת זהות מס' 026638502, מרחוב ההגנה 20, ירושלים 97851
8. בינה בר-און, נושאת תעודת זהות מס' 50058908, מרחוב השקד 2, מוצא עלית 90820
9. רונית סילון, נושאת תעודת זהות מס' 51014686, מרחוב תבואות הארץ 42, תל-אביב 69546
10. צדקיהו הרמולין, נושא תעודת זהות מס' 048744931, מנוף הרים 100, מבשרת ציון 90805
11. אפרים קונדה, נושא תעודת זהות מס' 005164942, מרחוב מוריה 20, רמת-השרון 47228
12. יהושע נאמן, נושא תעודת זהות מס' 004156865, מרחוב תרע"ד 1 ב', רמת-גן 52503
13. אריאלה זוכביצקי, נושאת תעודת זהות מס' 054125612, מרחוב שלמה 13, הרצליה 46662
14. נדיר פאר, נושא תעודת זהות מס' 054097290, מרחוב בנימיני צבי 5, רמת השרון 47205
15. משה מור, נושא תעודת זהות מס' 005054523, מרחוב שלמה בן יוסף ג', תל-אביב 69125
16. שמואל סיסו, נושא תעודת זהות מס' 063404735, מרחוב הערמונים 24, קרית-ים 29077
17. דגן בן ציון, נושא תעודת זהות מס' 006762165, מרחוב משה קול, ירושלים 93715
18. יהושע איכילוב, נושא תעודת זהות מס' 8637860, מרחוב אנדרסן 5, תל-אביב 69107
19. אורי גלילי, נושא תעודת זהות מס' 01136647, מרחוב השניים 20, גבעתיים 53230

המשיבים

בקשה לאישור תובענה כייצוגית

בהתאם לחלק חמישי, פרק שלישי לחוק החברות, תשנ"ט-1999

בית-המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלקמן :

- א. לאשר את הגשת תובענת המבקש כנגד המשיבים כתובענה ייצוגית, בהתאם לחלק חמישי, פרק שלישי, לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות"), ובמסגרת זו ליתן הוראות נוספות, כפי שיפורט להלן ;
- ב. לקבוע כי הקבוצה בשמה מוגשת התביעה הייצוגית על ידי המבקש תכלול את כל מי שרכש מניות של המשיב מס' 1, הבנק לפיתוח תעשייה בישראל בע"מ (להלן: "הבנק"), בין יום 1 בדצמבר 2001 ועד יום 22 באוגוסט 2002 (להלן: "קבוצת התובעים"), ולחילופין לקבוע מועדים אחרים לענין הגדרת הקבוצה כאמור ;
- ג. לקבוע כי עילת התובענה היא הפרת חובות דיווח על-פי חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן: "חוק ניירות ערך") ותקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומידיים), תש"ל-1970 (להלן: "תקנות הדו"חות") ;
- ד. לקבוע כי התובענה הייצוגית מעוררת שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצת התובעים כולה - השאלה האם הפרו המשיבים את חובותיהם על-פי חוק ניירות ערך והשאלה מהו גובה הפיצוי המגיע לקבוצת התובעים בגין הפרה זו ;
- ה. לקבוע כי הסעד המבוקש הינו פיצוי כל חבר בקבוצת התובעים על הנזק שנגרם לו כתוצאה מהפרת חובות הדיווח על-ידי המשיבים ;
- ו. להורות כי ההחלטה בבקשה זו תפורסם בשני עיתונים יומיים בשפה העברית, ליתן הוראות נוספות כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון בדבר אופן הפרסום כאמור, ולקבוע כי המשיבים ישאו בהוצאות הפרסום ;
- ז. לקבוע כי חלק מסויים שיקבע בית המשפט הנכבד מתוך שווי הסעד שיינתן או הסכום שייפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם או יינתן למבקש, אשר טרח בהגשת התובענה ובהוכחתה, וזאת על פי סעיף 215 לחוק החברות ;
- ח. לקבוע את שכר טרחתם של עורכי הדין המייצגים את התובעים בתובענה הייצוגית בשיעור שלא יפחת מ-15% משווי הסעד שיינתן או הסכום שייפסק (לפי הענין), בתוספת מס ערך מוסף, עבור טיפול בתובענה בערכאה הראשונה, וזאת על פי סעיף 214 לחוק החברות ;
- ט. אם תשתתף רשות ניירות ערך במימון הוצאות המשפט, להורות על שיפוי רשות ניירות ערך בשל מימון שנתנה בהתאם לסעיף 209(ב) לחוק החברות, וזאת על פי סעיף 209(ג) לחוק החברות ;
- י. לחייב את המשיבים בהוצאות הדיון בבקשה זו, לרבות שכר טרחת עורכי-דין ; וכן
- יא. ליתן הוראות נוספות בדבר הדיון בתובענה, כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון.

חלק ראשון - מבוא

1. עניינה של תובענה זו בהסתרת מידע אודות מצב הבנק מן הציבור. זהו מקרה חמור ביותר, משום שמדובר בבנק בשליטת מדינת ישראל (המשיבה מס' 2), ונציגיה מעורבים בענין זה. כפי שנראה להלן, נסיבות הענין מצביעות בבירור על מחדל של המשיבים מלדווח לציבור על מידע שהיה ברשותם בנוגע למצבו הקשה של הבנק. מחדל זה גרם במשך תקופה ארוכה לציבור שלם להמשיך ולרכוש מניות של הבנק במהלך המסחר בבורסה, בלי שיש בידו מידע מהותי ביותר, החייב בדיווח. המבקש נמנה על ציבור זה והוא מבקש לייצגו בתובענה זו.
2. רק ביום 22 באוגוסט 2002 הובאה סוף סוף לידיעת הציבור תמונת המצב האמיתית, שהוסתרה משך תקופה ארוכה: הבנק על סף התמוטטות. תוך מספר ימים שערי המניות של הבנק קרסו בכ-60% בממוצע. מאז עוסקים גורמים שונים מקרב המשיבים בחילופי האשמות הדדיים. איש מהם לא טרח עד כה לתת דין וחשבון בפני הציבור על מחדלי אי-הגילוי.
3. קשה להימנע מן הרושם כי קשר של שתיקה אופף את התמוטטות הבנק. לא רק שלא דווח לציבור על מידע מהותי ביותר בזמן אמת, אלא גם לאחר ההתמוטטות לא ניתן מידע אודות הסיבה לקריסה. ככל הידוע למבקש, המפקח על הבנקים במשרד האוצר מסר בענין זה דין וחשבון לראש הממשלה, אך תוכנו לא הובא לידיעת הציבור. לא ניתנה לציבור הרוכשים עד היום תשובה לשאלה מהן הסיבות שהביאו לקריסת הבנק, ובוודאי שלא ניתנה תשובה לשאלה שבמרכז הליך זה: מדוע הוסתר מן הציבור משך תקופה ארוכה מידע מהותי אודות מצבו הקשה של הבנק, מידע אשר היה מצוי ברשות המשיבים.
4. זוהי עילת התביעה. כל מי שרכש מניות של הבנק בין יום 1 בדצמבר 2001 ועד יום 22 באוגוסט 2002 ניזוק מכך שבתקופה זו המשיבים הסתירו מן הציבור מידע בקשר למצבו הקשה של הבנק. מדובר במידע מהותי ביותר, אשר היה משפיע על שער המניה באופן דרסטי, ואף היה בו כדי להניא את הציבור מלרכוש את מניות הבנק.
5. בתובענה זו מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים לפצות את המבקש ומחזיקים נוספים כמותו שנפגעו כתוצאה מהפרת חובות הדיווח על-ידי המשיבים.

חלק שני – הצדדים, רקע עובדתי

6. המבקש הוא אדם פרטי, גימלאי שעסק בעבר בענף קבלנות הבנין. המבקש רכש מניות של הבנק במועדים שונים, כאשר השקעה זו היתה אמורה להבטיח לו את מחייתו בתקופת הפנסיה. במהלך השנה האחרונה רכש המבקש מניות של הבנק, כמפורט להלן: ביום 24 באפריל 2002 רכש המבקש 5,000 מניות של הבנק בסכום של 21,875 ש"ח, ביום 7 במאי 2002 רכש המבקש 5,000 מניות נוספות של הבנק בסכום של 20,000 ש"ח, וביום 6 ביוני 2002 רכש המבקש 10,000 מניות של הבנק בסכום של 38,000 ש"ח. כל המניות שנרכשו על-ידי המבקש הן מניות בכורה צוברות וצמודות לדולר ארה"ב מסוג ג'.
- העתקים של אישורי בנק לאומי בדבר הרכישות שנעשו על-ידי המבקש מצורפים כנספח א' לבקשה זו.

7. המשיב מס' 1, הבנק, מאוגד כחברה ציבורית, ונתון תחת שליטת מדינת ישראל. ניירות הערך של הבנק נסחרים בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.
8. המשיבה מס' 2, מדינת ישראל, היא כאמור בעלת השליטה בבנק. ככל הידוע למבקש, המדינה היא בעלת מניות המחזיקות בכ-63.8% מזכויות ההון בבנק וכ-45.78% מזכויות ההצבעה בו. כפי שנראה להלן, החוק מטיל על המדינה, כבעלת השליטה בבנק, אחריות בגין המחדלים נשוא תובענה זו.
9. המשיבים מס' 3 עד 17 כיהנו כדירקטורים בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה. המשיב מס' 3, מר שלמה בורוכוב, כיהן כדירקטור וכיושב ראש מועצת המנהלים של הבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה וסיים את כהונתו ביום 14 באוגוסט 2002. המשיבים מס' 4, 5, 6, מר ריצ'רד ערמון, מר אבי אולשנסקי ומר הלל אשכנזי, כיהנו כדירקטורים בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה וממשיכים לשמש כדירקטורים אף כיום. המשיב מס' 7, מר יואל אופיר, כיהן כדירקטור בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה וחדל לכהן ביום 25 באפריל 2002. המשיבה מס' 8, גב' בינה בר-און, כיהנה כדירקטורית בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה וחדלה מכהונה זו ביום 4 ביולי 2002. המשיבה מס' 9, גב' רונית סילון, כיהנה כדירקטורית בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה וחדלה מכהונה זו ביום 8 במאי 2002. המשיבים מס' 10, 11, 12, 13, 14 ו-15, מר צדקיהו הרמולין, מר אברהם קונדה, מר יהושע נאמן, גב' אריאלה זוכוביצקי, מר נדיר פאר ומר משה מור, כיהנו כדירקטורים בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה והתפטרו מחברותם בדירקטוריון במועד מאוחר יותר. המשיב מס' 16, מר שמואל סיסו, כיהן כדירקטור בבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה, חדל מכהונה זו ביום 4 ביולי 2002, ומונה שוב כדירקטור לאחרונה. המשיב מס' 17, מר בן-ציון דגן, מונה כדירקטור בבנק ביום 8 ביולי 2002. כפי שנראה להלן, החוק מטיל על המשיבים מס' 3 עד 17 אחריות למחדלים נשוא התביעה.
10. המשיבים מס' 18 ו-19 כיהנו כמנהלים כלליים של הבנק במועדים הרלוונטיים לתביעה. המשיב מס' 18, מר יהושע איכילוב, כיהן כמנהל הכללי של הבנק בתקופה הרלוונטית לתביעה עד ליום 14 ביולי 2002. המשיב מס' 19, מר אורי גלילי, החל לכהן כמנהל הכללי של של הבנק מיום 15 ביולי 2002. כפי שנראה להלן, החוק מטיל על המשיבים מס' 18 ו-19 אחריות למחדלים נשוא התביעה.
11. כיום נסחרים בבורסה ארבעה סוגים של מניות של הבנק: מניות בכורה צוברות וצמודות לדולר ארה"ב מסוג ג', גג' וגג'1 המזכות את האוחזים בהן בדיבידנד בכורה (להלן בהתאמה: "מניות בכורה ג'", "מניות בכורה גג'", ו-"מניות בכורה גג'1"), וכן מניות רגילות מסוג מבוכרות המזכות את האוחזים בהן בדיבידנד צביר קבוע (להלן: "מניות מבוכרות").
12. במהלך שנת 2002 סחר הציבור במניות הבנק באופן סדיר. על ציבור רוכשי המניות נמנה המבקש. באותה תקופה חלה ירידה בשערי המניות, בדומה לחברות רבות במשק. הציבור המשיך כל העת למכור ולרכוש את מניות הבנק, מתוך ידיעה כי מדובר בהשקעה סולידיט ובטוחה. הרי מדובר בבנק בבעלות המדינה.

13. כאמור, רק ביום 22 באוגוסט 2002 גילו המבקש וציבור הרוכשים כמותו של מניות הבנק, את התמונה האמיתית, שהוסתרה מעיניהם משך תקופה ארוכה: הבנק על סף התמוטטות. תוך מספר ימים חלו ירידות תלולות בשערי המניות: כך, למשל, נכון ליום 3 בספטמבר 2002, שער המניות המבוכרות ירד מ-10.42 ש"ח ל-2.95 ש"ח (ירידה של כ-72%); שער מניות ג' ירד מ-24.00 ש"ח ל-8.87 ש"ח (ירידה של כ-63%); שער מניות ג' ירד מ-2.83 ש"ח ל-1.28 ש"ח (ירידה של כ-54%); שער מניות ג' ירד מ-24.09 ש"ח ל-11.11 ש"ח (ירידה של כ-54%).
- תדפיסי הבורסה המתעדים את נתוני המסחר במועדים אלה מצורפים כנספח ב' לבקשה זו.
14. עוד נודע באותו זמן, כי המצב הקשה היה ידוע לבנק, למדינה ולגורמים נוספים שהיו מעורבים בענין חודשים לפני ההתמוטטות. כך למשל, כבר מספר חודשים קודם לקריסת הבנק, התריע המפקח על הבנקים בפני נציגי משרד האוצר ורשות החברות הממשלתיות, בכתב, על ליקויים קשים שנמצאו בפעולתו של הבנק ועל מצבו החמור של הבנק.
15. כל אלה לא דווחו לציבור. לא דווח על מצבו החמור של הבנק, על הליקויים הקשים שנמצאו, ועל התרעות המפקח על הבנקים.
16. זוהי עילתה של תביעה זו – הפרת חובות הדיווח המוטלות על המשיבים.
17. הסתרת המידע מהציבור על-ידי המשיבים הביאה לדחיית המועד שבו קרסו שערי מניות הבנק. שערי המניות קרסו במועד מאוחר, רק כאשר המשיבים לא יכלו עוד להסתיר את המידע מעיני הציבור. עד למועד זה, המבקש ואנשים נוספים כמותו המשיכו לרכוש את מניות הבנק. מבחינתם, כאמור, היה מדובר במניות של בנק בשליטת המדינה, כלומר גוף סולידי וציב.
18. עקרון בסיסי בדיני ניירות הערך מורה כי יש לראות את ציבור רוכשי המניות בבורסה כמי שהסתמך על כך ששער המניה מגלם את מכלול המידע הרלוונטי לאותה מניה. לענייננו, מחדלי המשיבים גרמו לכך שהציבור רכש את מניות הבנק במחיר גבוה ממחירן האמיתי. אילו ידעו אותם רוכשים על המצב הקשה של הבנק, לא היו רוכשים את מניות הבנק, ובוודאי שלא היו רוכשים אותן במחירים בהם הן נרכשו. זוהי תמצית התביעה.
19. לאחר קריסת הבנק החלה שרשרת של האשמות הדדיות בין המפקח על הבנקים, הממשלה, נציגי הבנק וגורמים נוספים, בשאלה מי אשם בקריסתו של הבנק. עד היום גופים אלה עסוקים בהטחת האשמות הדדיות זה בזה. אולם, המידע החשוב – הסיבות לקריסת הבנק והמניע להסתרת המידע מן הציבור משך חודשים ארוכים – עד היום לא נמסר לציבור.
20. בבקשה זו נראה כי המשיבים – הבנק, בעלת השליטה, הדירקטורים והמנהלים הכלליים – הפרו את חובות הדיווח והגילוי הנאות המוטלות עליהם כלפי רוכשי מניות הבנק. היתה עליהם חובה לדווח לציבור על מצבו הקשה של הבנק, ובאופן ספציפי היתה עליהם חובה לדווח על שורה של ארועים שנוגעים למצב זה, כמו דיונים שנערכו בענין, מכתב שהוציא המפקח על הבנקים, ממצאי המפקח על הבנקים והעמדה שלו בענין זה, הליקויים החמורים שנמצאו בפעילות הבנק, ועוד. חובות אלה מעוגנות בחוק ניירות ערך ובתקנות הדו"חות.
21. כפי שנפרט בבקשה זו, מדובר בחודשים ארוכים, בהם הבנק היה מצוי בקשיים, אך לציבור לא נמסר על כך דבר. בהתאם יטען המבקש כי הפרת חובות הדיווח נמשכה חודשים רבים, ואין ספק כי החלה לכל

המאוחר בסוף שנת 2001. על כן, הקבוצה שבשמה מוגשת תובענה זו כוללת את כל מי שרכש את מניות הבנק מיום 1 בדצמבר 2001 ועד יום 22 באוגוסט 2002. זהו המועד בו נודע לראשונה לציבור המחזיקים על כך שהבנק בקשיים חמורים עד כדי חוסר יכולת להמשיך לנהל את עסקיו, ועל כך שהממשלה מעורבת בנסיונות למנוע את קריסתו.

חלק שלישי – קריסת הבנק

22. כאמור, עד חודש אוגוסט 2002 לא ניתן לציבור כל דיווח על-ידי המשיבים, אשר ממנו הציבור יכול היה ללמוד שהבנק על סף התמוטטות. להלן נסקור את ארועי חודשים אוגוסט-ספטמבר 2002. לאחר מכן נראה כי כבר חודשים ארוכים לפני כן היה ידוע למשיבים על מצבו הקשה של הבנק.

23. לראשונה נמסר לציבור מידע אודות התמוטטות הבנק רק ביום 22 באוגוסט 2002. סמוך לפני כן, ביום 14 באוגוסט 2002, מסר הבנק דיווח מיידי, לפיו במהלך הדיונים המתקיימים לקראת הכנת הדו"חות הכספיים לרבעון השני לשנת 2002 מסתמן גידול ניכר בהפרשות לחובות מסופקים. עוד נמסר באותו דיווח מיידי כי בעקבות הגידול הצפוי בהפרשות לחובות מסופקים, סכום ההפסד לאותו רבעון עלול להסתכם בכ-100 מליון ש"ח. הבנק מסר כי המקור של הגידול בהפרשות וההפסד הנובע מהן הוא בהרעה הנמשכת והמחמירה במצב המשק ובמצב הלווים.

העתק של דיווח הבנק מיום 14 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ג' לבקשה זו.

24. דיווח זה נגוע בהטעיה. השתמע ממנו כי המצב הקשה התגלה לאחרונה, בעוד שכיום ברור שהמצב הקשה של הבנק היה ידוע הרבה לפני כן. נמסר בדיווח כי מקור ההפסד הוא במצב המשק, ולא הוזכרו ליקויים שנפלו בעבודת הבנק. מעבר לכך, אפילו בשלב זה לא ניתן רמז אודות אפשרות שהבנק יקרוס, או שמצבו הכספי לא יאפשר לו לפעול באופן עצמאי.

25. ביום 21 באוגוסט 2002 פורסמה בעיתון "הארץ" ידיעה בענין המצב הקשה של הבנק. בידיעה זו נמסר כי נגיד בנק ישראל עומד להודיע לראש הממשלה שהוא מתכוון למנות מנהל מורשה לבנק, וזאת אם המדינה לא תזרים לבנק הון נוסף. כן נמסר בידיעה כי בעקבות ההחמרה במצב הבנק יכונס דיון דחוף בענין זה בלשכת ראש הממשלה.

העתק של הידיעה מיום 21 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ד' לבקשה זו.

26. באותו יום מסר הבנק דיווח מיידי בתגובה לידיעה. בדיווח זה מסר הבנק כי נציגיו זומנו לישיבה בענינו אצל ראש הממשלה, וכי הוא ידווח על תוצאות הישיבה "ככל ובמידה שיהיה מקום לעשות זאת". הבנק הוסיף כי לא נמסרה כל הודעה על כך שנגיד בנק ישראל עומד להודיע לראש הממשלה כי במקרה של אי-הזרמת הון נוסף לבנק על-ידי המדינה בכוונתו למנות מנהל מורשה לבנק. נראה כי אפילו בשלב זה בחר הבנק להסתיר מידע מפני הציבור.

העתק של הדיווח המיידי מיום 21 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ה' לבקשה זו.

27. ביום 22 באוגוסט 2002 מסר הבנק דיווח מיידי נוסף, בו הביא לידיעת הציבור כי בישיבה שהתקיימה בהשתתפות ראש הממשלה סוכם על העקרונות להמשך פעילותו הסדירה של הבנק ועל כך שההנהלה החדשה של הבנק, בתיאום עם בנק ישראל, תגבש תוכנית הבראה לבנק תוך 30 יום, על מנת להחזיר את הבנק לפסים של רווחיות. עוד נמסר באותו דיווח כי דירקטוריון הבנק פנה אל נגיד בנק ישראל בבקשה להעמיד לו אשראי מיוחד, כדי לענות על צרכי הנזילות של הבנק.
- העתק של הדיווח המיידי מיום 22 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ו' לבקשה זו.
28. זו היתה הפעם הראשונה שנמסר על-ידי המשיבים לציבור על כך שהבנק נמצא במצב קשה, כי נדרשת תוכנית להבראתו, וכי הוא נתון תחת מצוקת נזילות. עד אותו זמן לא ניתן כל דיווח כזה. הדיווחים שניתנו על-ידי הבנק היו מאוחרים, מיתממים, מעטים ובעיקר חסרים.
29. מכאן התחילו העניינים להתגלגל ככדור שלג (וכמוהם שערי מניות הבנק). ביום 26 באוגוסט 2002 מסר הבנק דיווח מיידי בדבר החלטת בנק ישראל להעמיד מסגרת אשראי לבנק על מנת לספק את צרכי הנזילות שלו, וכן בדבר היערכות של הבנק למכירת תיק הפעילות הבנקאית שלו וסגירתו. באותו יום הבורסה הודיעה על הפסקת המסחר במניות הבנק עד לקבלת הבהרות בענין זה. המסחר במניות הבנק חודש למחרת היום. ביום 30 באוגוסט 2002 פרסם הבנק את תוצאותיו הכספיות לרבעון השני של שנת 2002. נמסר על הפסד של 128 מליון ש"ח ברבעון זה. הבנק דיווח כי "משיכת פקדונות מוגברת על-ידי הציבור בימים האחרונים הביאה את הבנק לקשיי נזילות חמורים אשר מעמידים בספק את המשך פעילותו כתאגיד בנקאי ואת יכולתו לפרוע את התחייבויותיו". ביום 1 בספטמבר 2002 מסר הבנק דיווח מיידי נוסף, לפיו המפקח על הבנקים דרש ממנו לפעול לאלתר להקטנת יתרת החובה שלו בבנק ישראל עד לחיסולה תוך שבוע ימים. ביום 2 בספטמבר 2002 מסר בנק ישראל הודעה לעיתונות, לפיה הוא קיבל על עצמו להגיש לממשלה תוך 30 ימים דו"ח ובו פירוט השתלשלות האירועים בבנק.
- העתק של הדיווח המיידי מיום 26 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ז' לבקשה זו.
- העתק של הודעת הבורסה מיום 26 באוגוסט 2002 מצורף כנספח ח' לבקשה זו.
- העתק דו"ח הדירקטוריון הנלווה לדו"חות הכספיים ליום 30 ביוני 2002, מצורף כנספח ט' לבקשה זו.
- העתק של הדיווח המיידי מיום 1 בספטמבר 2002 מצורף כנספח י' לבקשה זו.
- העתק של הודעת בנק ישראל לעיתונות מיום 2 בספטמבר 2002 מצורף כנספח י"א לבקשה זו.
30. ממכלול נסיבות הענין ברור כי בסוף חודש אוגוסט 2002 נדרשו המשיבים או מי מהם לנקוט צעדים דרמטיים על מנת להציל את הבנק עקב המצב החמור אליו נקלע. באותו זמן, כבר לא ניתן היה להסתיר מעיני הציבור את המצב הקשה ביותר אליו נקלע הבנק.
31. כאמור, עד מועד הגשת תביעה זו, הציבור לא קיבל מידע מדויק אודות הסיבות שהביאו את הבנק למצבו הקשה, ואודות המניעים להסתרת המידע מן הציבור משך תקופה ארוכה.

חלק רביעי - אי-דיווח במשך חודשים על מצבו החמור של הבנק טרם קריסתו

32. המשיבים לא דיווחו לציבור על מצבו הקשה של הבנק. מצב זה היה ידוע להם משך תקופה ארוכה.
33. לאחר קריסת הבנק נודע לציבור, כי משך חודשים ארוכים לפני כן התגלו ליקויים חמורים בנוגע לפעילותו ולניהולו, ואף גובשו ממצאים קשים ביותר בקשר למצבו של הבנק. המשיבים הסתירו מפני הציבור מידע מהותי בעניינים אלה. להלן מקצת מהאירועים שלא דווחו לציבור, משך אותם חודשים ארוכים:
- 33.1 במהלך הרבעון השני של שנת 2002 זיהה המפקח על הבנקים הידרדרות במצבו של הבנק, וזם בדיקה בענין זה. **הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו על כך לציבור.**
- 33.2 עוד בחודש מאי 2002 התריע בנק ישראל בפני ראשי האוצר ורשות החברות הממשלתיות על מצבו החמור של הבנק. **הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו על כך לציבור.**
- 33.3 ביום 26 במאי 2002 נערך דיון מיוחד, בהשתתפות החשב הכללי במשרד האוצר, המפקח על הבנקים, מנכ"ל חברת נכסים מ.י. ונציגי רשות החברות הממשלתיות, על מצבו החמור של הבנק. המפקח מסר את עמדתו אודות מצבו הקשה של הבנק, ואף ציין כי יש למהר ולמצוא פתרון לבעיה. **הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו לציבור על כך.**
- 33.4 בדיון שהתקיים סוכמו הדרכים להצלת הבנק לפיתוח התעשייה והוחלט לשמור על דיסקרטיות ועל חיסיון מלא, כדי למנוע בהלה בקרב המפקידים. **הנה, נראה כי התקבלה החלטה מפורשת שלא להביא לידיעת הציבור את מצבו החמור של הבנק. מדובר בהפרה בוטה של חובות דיווח המוטלות על המשיבים על-פי דין.**
- 33.5 יומיים לאחר אותה ישיבה שיגר המפקח על הבנקים מכתב לשר האוצר בענין המשבר המתהווה בבנק. העתקים של המכתב נשלחו למנכ"ל רשות החברות הממשלתיות, לחשב הכללי במשרד האוצר ולנגיד בנק ישראל. מדיווחים שונים עולה כי במכתב זה נאמר במפורש על-ידי המפקח על הבנקים כי יש לטפל בנושא זה "ללא דיחוי". **הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו על כך לציבור.**
- 33.6 עוד מסתבר כי מספר חודשים טרם קריסת הבנק, בנק ישראל ביצע ביקורת אשראי בבנק, שממצאיה הוגדרו חמורים ביותר. ממצאים אלה הביאו את המפקח על הבנקים להתנגד למינויו של סגן מנהל הבנק, האחראי על האשראי, מר דוד בלס, לתפקיד מנהל כללי של הבנק. ככל הידוע למבקש, מספר דירקטורים של הבנק ניסו לשכנע את המפקח על הבנקים כי מר בלס הוא מועמד ראוי לתפקיד המנהל הכללי של הבנק (למרות הממצאים שהעלתה הביקורת), אך הדבר לא הסתייע בידם. **הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו לציבור על הדו"ח שנעשה על-ידי המפקח, ממצאיו, ועמדת המפקח בנוגע לפעולותיו של האחראי על האשראי בבנק.**

33.7 כמו כן נודע כי למפקח על הבנקים היתה ביקורת על דרך פעולת הדירקטוריון בבנק. הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו לציבור על כך דבר.

33.8 נודע עוד כי נערכה על-ידי המפקח על הבנקים ביקורת בחדר העסקות של הבנק. המפקח על הבנקים מסר לבנק דו"ח ביחס לליקויים שהתגלו בביקורת שנערכה על ידו. הבנק, המנהל הכללי, הדירקטורים ובעלת השליטה לא דיווחו לציבור על הדו"ח שנעשה על-ידי המפקח וממצאיו.

34. אלה רק מקצת האירועים שלא דווח עליהם על-ידי המשיבים לציבור, משך כל התקופה שקדמה לקריסת הבנק. כל אותם חודשים המשיך הציבור לרכוש ולמכור את מניות הבנק.

35. לאור מקצת העובדות שהתגלו עד כה, לא יכול להיות ספק כי המשיבים ידעו, חודשים ארוכים קודם להתמוטטות הבנק, על כך שמצבו חמור ביותר. כך למשל, בדיון של וועדת הכספים של הכנסת שנערך ביום 2 בספטמבר 2002 המפקח על הבנקים הודה כי הוא ידע משך חודשים ארוכים על מצבו הקשה של הבנק. הוא הבהיר בדיון כי "ברבעון האחרון חלה הרעה במצב הבנק – והתפנית זוהתה על-ידי בנק ישראל ולכן בוצעו בבנק ביקורות". עוד מסר המפקח על הבנקים כי הוא התריע חודשיים לפני כן שמצב הבנק לא קל. יש להזכיר, המפקח על הבנקים נמנה על רשויות המדינה, בעלת השליטה בבנק.

העתק של דיווח על הדיון מוועדת הכספים מיום 2 בספטמבר 2002, כפי שמופיע באתר האינטרנט של הכנסת, מצורף כנספת י"ב לבקשה זו.

36. בהזדמנויות שונות לאחר קריסת הבנק מסר המפקח על הבנקים כי "במשך ארבעה חודשים לא ישנתי בלילה מרוב דאגה למצב הבנק לפיתוח התעשייה. ראינו איך הדברים מתפתחים לקראת הסוף המשברי. אבל לא היה לנו שותף ונחרדנו ממצבו של הבנק. יש לנו בפקוח יומן אירועים המתעד את הנסיונות שלנו לפתור את הבעיות של הבנק"; כי "במקרה של הבנק לפיתוח התעשייה הבעלים, כידוע, היא הממשלה והפקוח על הבנקים חזר ותבע ממנה בחודשים האחרונים לפעול כדי לייצב את הבנק"; כי "ראינו שהבנק הולך לקראת משבר, זה היה כתוב על הקיר לפני כמה חודשים"; כי "סקרנו בפני האוצר ורשות החברות כמה מהבעיות ושידרנו דחיפות ... חשבנו שהבעלים צריכים להחליט מהו הפתרון ולא אנחנו. בכל מקרה אמרנו להם שצריך למהר, וככל שהזמן עבר הדחיפות גברה ..."; וכי "באחד השלבים הסברנו לאנשי משרד האוצר ולרשות החברות שצריך לעשות משהו דחוף מכיוון שהזמן אזל. ניסינו לגבש ביחד עם הבנק הצעות שיוכלו לסייע לו לקנות שקט לזמן רב, כדי שניתן יהיה לטפל בבעיותיו...". העתקים של כתבות שפורסמו בימים 29 באוגוסט 2002, 5 בספטמבר 2002, 9 בספטמבר 2002, ו-11 בספטמבר מצורפים כנספת י"ג לבקשה זו.

37. הנה, ברור כי כל המעורבים בדבר, לרבות המדינה, בעלת השליטה בבנק, היו ערים למצב החמור של הבנק זמן רב לפני הקריסה. אולם, כאמור, הם בחרו להסתיר מידע זה מפני הציבור.

38. יותר מכך, מחדלי המשיבים הגיעו עד כדי הטעיה ממש. סמוך לפני הקריסה עדיין ניסה הבנק ליצור רושם של התנהלות תקינה. בחודש יולי 2002 פנה הבנק לבית המשפט, בבקשה לאישור ביצוע חלוקת דיבידנד. אישור זה נדרש, הואיל ועל-פי הדו"חות הכספיים ליום 31 במרץ 2002 הבנק לא עמד בתנאים הנדרשים לחלוקת דיבידנד. ביסוד הבקשה עמדה הטענה כי האוצר הוא שנושא בתשלום הדיבידנד ולכן לא יחא בחלוקה כדי להקטין את הון הבנק (טענה שהמבקש איננו מבקש לתקוף אותה בהליך זה). לענייננו, חשוב לציין כי בבקשה זו מסר הבנק כי "לאור היעדר ההשפעה של החלוקה המבוקשת על

מאזנה של המבקשת אין חשש סביר כי החלוקה תמנע מהמבקשת את היכולת לעמוד בהתחייבויותיה הקיימות והצפויות". בנוסף, הבנק ציין את חששו כי "חריגתה מתשלום הדיבידנד המתבצע כבר למעלה מעשרים שנה, יפורש בציבור ובקרב לקוחותיה ובעלי מניותיה באופן שאינו משקף נכון את מצבה של המבקשת ויביא לפגיעה במוניטין המבקשת בעיני הציבור בכלל בקרב לקוחותיה ובקרב בעלי מניותיה בפרט".

39. בדיעבד כיום ידוע שמצב הבנק בפועל לא תאם, בלשון המעטה, את המשתמע מתאור זה. במועד בו הוגשה הבקשה היה ידוע היטב כי מצבו של הבנק חמור ביותר, הוא כבר היה נתון תחת ביקורת קפדנית של המפקח על הבנק ונערכו דיונים עם גורמים בממשלה בנוגע למצבו. והבנק? הוא ממשיך במלאכת ההטעייה וההסתרה, ואפילו עושה שימוש במונחים כמו "יכולת לעמוד בהתחייבויותיה" ומבקש לשמור על המוניטין שלו. בכל הכבוד, קשה להאמין כי מעשה הטעייה כה חמור נעשה על-ידי בנק בשליטת המדינה, ועוד במסגרת פנייה לבית-המשפט.

העתק של הבקשה לאישור חלוקת דיבידנד מיום 9 ביולי 2002 מצורף כנספח י"ד לבקשה זו.

40. מכל האמור לעיל עולה תמונה קשה ביותר של אי-דיווח מצד המשיבים על מצבו הקשה של הבנק. מן הסתם, למבקש אין מידע מדויק אודות המועד הספציפי בו הופרה לראשונה חובת הדיווח. נוכח העובדות המתוארות לעיל, נראה כי הדבר ארע במועד כלשהו לקראת סוף שנת 2001. הרי כבר ברבעון השני של שנת 2002 התגלו ממצאים חמורים אודות פעילות הבנק. ברור כי ממצאים אלה קשורים לתקופה שקודמת למועד גילויים, ויש להניח כי גם תהליך קבלת הממצאים ארך זמן מה. על בסיס כל אלה, ומטעמי זהירות, המבקש מבקש לקבוע את יום 1 בדצמבר 2001 כתחילת התקופה בה הופרו חובות הדיווח על-ידי המשיבים. אם יתברר במהלך הדיון בבקשה זו כי חובות הדיווח הופרו לראשונה במועד שונה מזה, יתבקש בית-המשפט הנכבד להגדיר את התקופה הרלוונטית בהתאם.

41. סיכומו של חלק זה: קשה להאמין כי משך חודשים ארוכים הוסתר מצבו הקשה של הבנק מעיני ציבור רוכשי מניות הבנק. המשיבים נטלו לעצמם את החרות למנוע מהציבור מידע בעל חשיבות קריטית על קשיי הבנק, על הכשלים שנפלו בניהולו, ועל הצעדים שהמפקח על הבנקים נקט בענין זה. חודשים ארוכים לא נמסר כל דיווח בעניינים אלה, עד ליום 22 באוגוסט 2002. משך כל תקופה זו הוטעה ציבור שלם של רוכשי מניות שהסתמך על כך שהמשיבים חייבים לקיים את חובתם לדיווח וגילוי נאות, והמשיך לרכוש מניות של הבנק. זוהי קבוצת התובעים.

42. כפי שנראה בהמשך בקשה זו, אי-דיווח זה מהווה הפרה של הוראות חוק ניירות ערך ותקנות הדו"חות שהותקנו על-פיו.

חלק חמישי - עילת התביעה - הפרת חובת הדיווח על-פי חוק ניירות ערך ותקנות הדו"חות

43. עילת התביעה של המבקש וקבוצת התובעים נובעת מהסתרת מידע אודות מצבו הקשה של הבנק, משך חודשים ארוכים טרם קריסתו. הפרת חובת הדיווח מעמידה למבקש וליתר חברי קבוצת התובעים עילת תביעה מבוססת ביותר כנגד המשיבים.
44. סעיף 36 לחוק ניירות ערך, קובע:

"(א) תאגיד שניירות הערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף חייב להגיש לרשות ולרשם דו"חות או הודעות לפי פרק זה עוד ניירות הערך שלו נמצאים בידי הציבור; תאגיד שניירות הערך שלו נסחרים בבורסה או רשומים בה למסחר חייב להגיש דוחות או הודעות לפי פרק זה לרשות, לרשם ולבורסה.

(ב) שר האוצר יתקין לפי הצעת הרשות או לאחר התייעצות עמה ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, תקנות בדבר הפרטים שיש לכלול בדו"חות או בהודעות האמורים, צורתם ומועדי עריכתם והגשתם, לרבות פרטים שיש לכלול בדו"חות או בהודעות האמורים לפי מיטב ידיעתם של דירקטורים בתאגיד.

(ג) תקנות לפי סעיף זה יתייחסו לכל ענין החשוב, לדעת שר האוצר, למשקיע סביר השוקל קניה או מכירה של ניירות ערך של התאגיד, ויכול שיתייחסו לכל דבר מן הדברים המפורטים בסעיף 17(ב) ויחייבו, נוסף על דו"ח תקופתי, גם דו"ח מיידי על אירועים מסויימים.

(ד) שר האוצר רשאי להתקין תקנות לפי סעיף זה דרך כלל או לסוגים של תאגידים או ניירות ערך, או לפי כל סיווג אחר..."

45. מכח הסמכות שהוענקה לו בסעיף 36 לחוק ניירות ערך, התקין שר האוצר את תקנות הדו"חות. תקנה 30(א) לתקנות הדו"חות, שכותרתה "הדו"ח המיידי ומועד הגשתו" קובעת את החובה להגיש דו"ח מיידי לרשות בגין האירועים המפורטים בפרק ג' לתקנות. תקנה 36 (א) לתקנות הדו"חות, הכלולה בפרק ג' לתקנות הדו"חות, שכותרתה "אירוע או ענין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים", קובעת:

"בדו"ח יובאו פרטים בדבר כל אירוע או ענין החורגים מעסקי התאגיד הרגילים בשל טיבם, היקפם או תוצאתם האפשרית ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד, וכן בדבר כל אירוע או ענין שיש בהם כדי להשפיע באופן משמעותי על מחיר ניירות הערך של התאגיד".

46. כפי שפורט באריכות בחלק הרביעי לבקשה זו, משך חודשים ארוכים הוסתר מידע מהותי מהציבור. המבקש יטען כי כל אחד מהעניינים והאירועים המפורטים להלן הוא ענין החורג מעסקי הבנק הרגילים, בשל טיבו היקפו או תוצאתו האפשרית, יוסיף ויטען כי לכל אחד מעניינים ואירועים אלה עשויה היתה להיות השפעה מהותית על מצבו של הבנק, ויטען עוד כי כל אחד מהעניינים והאירועים יכול היה להשפיע באופן משמעותי על מחיר ניירות הערך של הבנק. ואלה העניינים והאירועים:

- 46.1 ממצאי ביקורת האשראי שנערכה על-ידי בנק ישראל, אשר הוגדרו חמורים ביותר;
- 46.2 ביקורת קשה של המפקח על הבנקים בנוגע להתנהלות חדר העסקות של הבנק;

- 46.3 ביקורת של המפקח על הבנקים על דרך פעולת הדירקטוריון בבנק ;
- 46.4 התראת המפקח על הבנקים בפני ראשי האוצר ורשות החברות הממשלתיות על מצבו החמור של הבנק ;
- 46.5 קביעת המפקח על הבנקים כי הבנק נמצא בבעיה קשה ודרישתו למהר ולמצוא פתרון לבעיה.
- 46.6 עריכת דיונים מיוחדים בהשתתפות הגורמים הבכירים ביותר במשרד האוצר, בהן נידון המצב החמור אליו נקלע הבנק ;
- 46.7 משלוח מכתב על-ידי המפקח על הבנקים לשר האוצר, בענין למשבר המתהווה בבנק ; ועוד.
47. מעבר לכך, מצבו החמור של הבנק, כשלעצמו, חייב הגשת דו"ח מיידי, וזאת מעבר לכל אחד מהאירועים הספיציפיים שפורטו לעיל. דו"ח כזה לא הוגש.
48. הנה, מדובר ברצף של אירועים שהיתה חובה לדווח עליהם לציבור בדיווח מיידי על-פי תקנה 36(א) לתקנות הדו"חות. משך חודשים ארוכים הפרו המשיבים חובה זו.
49. סעיף 52 לא לחוק ניירות ערך קובע :
- "(א) מנפיק אחראי כלפי המחזיק בניירות הערך שהנפיק לנזק שנגרם לו כתוצאה מכך שהמנפיק הפר הוראה של חוק זה או תקנות לפיו...**
- (ב) האחריות האמורה בסעיף קטן (א) תחול גם על הדירקטורים של המנפיק, על המנהל הכללי שלו ועל בעל השליטה במנפיק".**
50. מכח סעיף 52 לא לחוק ניירות ערך האחריות בגין הפרת חובת הדיווח הקבועה בחוק ניירות ערך ובתקנות הדו"חות חלה על המשיבים : הבנק, הדירקטורים, המנהל הכללי, ועל בעלת השליטה בבנק. מכאן הבסיס המשפטי לתביעה זו.
51. סיכומו של חלק זה : המשיבים הפרו את חובתם לדווח לציבור על מצבו של הבנק ועל אירועים מהותיים שארעו לו משך מספר חודשים. משך כל תקופה זו הסתמכו המבקש וקבוצת התובעים על כך שחובה זו מקויימת על-ידי המשיבים. על המשיבים לפצות את המבקש וציבור התובעים על הנזק שנגרם להם כתוצאה מכך שהמשיבים הפרו את הוראותיו של חוק ניירות ערך.

חלק שישי – נתקיימו התנאים לאישור התובענה כייצוגית

52. בית המשפט הנכבד מתבקש לאשר תובענה זו כתובענה ייצוגית, לפי סעיף 210 לחוק החברות. להלן נראה כי תובענה זו ממלאת באופן מובהק אחר כל התנאים הדרושים לצורך אישורה כתובענה ייצוגית.
53. סעיף 207(א) לחוק החברות קובע כי "מי שלו עילת תביעה על פי כל דין הנובעת מזיקה לנייר ערך, רשאי לתבוע באישור בית המשפט, כאמור בסעיף 210, בשם קבוצה שלכל אחד מן הנמנים עמה עילת תביעה הנובעת מאותה זיקה לנייר ערך". זיקה מוגדרת כ"בעלות, החזקה, רכישה או מכירה" - סעיף 207(א) לחוק החברות.

54. סעיף 210(א) לחוק החברות קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא כי, לכאורה, נתקיימו כל התנאים האלה: (1) נתקיימו יסודות העילה, ומקום שיסוד מיסודות העילה הוא נזק, די בכך שהתובע הראה לכאורה, לענין הנזק, את נזקו הוא; (2) שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו בתובענה; (3) התובענה הייצוגית היא הדרך המתאימה ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין, בשים לב, בין היתר, לגודלה של הקבוצה; (4) ענינם של כל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת בידי התובע".

55. בתי המשפט הכירו בתביעה הייצוגית כמכשיר כבעל חשיבות עליונה באכיפת זכויות של ציבור בעלי מניות בחברות ציבוריות. בית המשפט העליון קבע, ביחס להסדר שנקבע בסעיפים 54א ו-54 לחוק ניירות ערך (אשר הוחלפו בחלק החמישי, פרק שלישי לחוק החברות), כי המבקש צריך לשכנע שקיימת אפשרות סבירה לקיום התנאים שנקבעו לאישור התובענה כתובענה ייצוגית. לשם עמידה בנטל השכנוע על המבקש להציג ראיות לכאורה לקיום התנאים - ראו ע"א 2967/95 **מגן וקשת בע"מ נ' טמפו תעשיות**, פ"ד נ"א(2) 31.

56. כפי שיפורט להלן, בנסיבות מקרה זה לא יכול להיות ספק כי המבקש עומד בנטל זה ביחס לכל תנאי ותנאי שנקבע בסעיף 210 לחוק החברות. בפסק הדין בענין רע"א 8332/96 **משה שמש נ' דן רייכרט ואח'**, פ"ד נ"ה (5) 276, 296 (להלן: "ענין רייכרט") קבע בית המשפט העליון כי "על בית המשפט להשתכנע כי קיים סיכוי סביר שבמהלך המשפט יוכח במידה הנדרשת במשפט אזרחי כי התובע עמד בכל התנאים המנויים בסעיפים 54א ו-54 והוכיח את תביעתו על כל עילותיה...." (בעמ' 292). בנוסף, בת"א (נצ') 496/95 **סבן איתן נ' אפרים להב**, דינים מחוזי כרך לב 4 555 בפסקה 26 (להלן: "ענין סבן") נקבע כי לפי סעיף 210(א) לחוק החברות די אם לכאורה נתקיימו התנאים לאישור התביעה כייצוגית הקבועים בו. כלומר, לא נדרשת אפשרות סבירה לקיום התנאים הקבועים בסעיף 210 לחוק החברות, אין צורך בהבאת ראיות ודי אם הדברים עולים מכתב התביעה. כפי שיפורט להלן, אין ספק שהמבקש עומד אף בדרישה זו ביחס לכל תנאי ותנאי. פסק הדין בענין **סבן** אושר על-ידי בית המשפט העליון ברע"א 9171/01 **אייל ניירות ערך והנפקות (1998) בע"מ נ' איתן סבן ואח'**, דינים עליון, כרך ס' 884.

חלק שביעי – עילת התביעה מבוססת ביותר

57. למבקש עילת תביעה מבוססת ביותר כנגד המשיבים: מדובר במקרה ברור של הפרה חמורה של חובות דיווח על פי חוק ניירות ערך.

58. מהעובדות שתוארו עד כה עולה כי למבקש עילת תביעה מבוססת ביותר כלפי המשיבים. לא יכולה להיות מחלוקת של ממש כי הבנק הפר את חובות הדיווח המוטלות עליו, משך תקופה ארוכה ובנוגע לשורה ארוכה של ארועים שהיתה חובת דיווח עליהם לציבור. המשיבים מס' 2 עד 19, מתוקף היותם בעלת השליטה, חברי הדירקטוריון והמנהלים הכלליים של הבנק, נושאים באחריות חוקית למחדל זה.

59. כאמור, המבקש וקבוצת התובעים נפגעו כתוצאה מרכישת מניות הבנק, בתקופה בה הוסתר מהם מידע מהותי ביותר. על-פי העקרון בדיני ניירות ערך, מחיר המניה של הבנק היה צריך לשקף בכל רגע נתון את מלוא המידע שהיה בידי הציבור באותו רגע בנוגע למניה. המבקש, וכמוהו כל מי שרכש באותה עת מניות של הבנק, הסתמך בעצם הרכישה על מידע זה. כיום, לאור הפרת חובת הדיווח על-ידי המשיבים, ידוע כי מדובר בהסתמכות על מידע חסר. דיני ניירות ערך מקנים הגנה מלאה מפני אי-דיווח מסוג זה.

60. על-כן, לא יכול להיות ספק כי המבקש עומד על נקלה בתנאי, לפיו קיים סיכוי סביר שבמהלך המשפט הוא יוכיח את עילת התביעה. בהקשר זה נפסק בענין **רייכרט** כי יש לראות בבקשה לאישור תובענה ייצוגית הליך הקרוב באופיו להליך ביניים, שבו מידת הפירוט הנדרשת נופלת מזו שבהליך העיקרי (בעמ' 294). עוד נקבע בענין **סבן** (בעמ' 12) בהקשר זה כי כיום לאור חוק החברות, לא נדרשת אפשרות סבירה לקיום התנאים, אין צורך בהבאת הראיות ודי אם הדברים עולים מכתב התביעה.
61. בתי המשפט אישרו תביעות ייצוגיות בעילה של אי דיווח על-פי חוק ניירות ערך של ד"וחות מידיים לציבור - ראו ת"א (ת"א) 1117/94 **גלובל ק.א. ניהול השקעות וייעוץ פיננסי בינלאומי בע"מ נ' חמישה יוד תכשיטנים תעשית מתכות יוקרה בע"מ**, דינים מחוזי, כרך כ"ו (7) 138. בענין זה בית המשפט אישר תביעה ייצוגית על יסוד הטענה כי אי-הדיווח הביא לכך שהצבור ירכוש מניות בשווי שעלה על שווים הראוי. כן ראו ת"א (ת"א) 1280/99 **אברהם רוטנברג נ' אלביט בע"מ** (טרם פורסם) בו אישר בית המשפט תביעה ייצוגית בשל אי מסירת דיווח על-פי תקנה 36 לתקנות הדו"חות. כן ראו ת"א (ת"א) 19/92 **זת חברה לייעוץ כלכלי בע"מ נ' חברת טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ**, דינים מחוזי כרך כ"ו (9) 299.
62. המבקש יוסיף ויטען כי למעשה עד היום לא דיווח הבנק לציבור על הסיבות שהביאו לקריסת הבנק. בנסיבות מיוחדות אלה, על המשיבים הנטל להראות כי עמדו בחובות הדיווח. המבקש סבור כי לא יהא בידם להרים ולו מקצת מנטל כבד זה. בהקשר זה קבע בית המשפט העליון בענין **רייכרט**, שם נטענו כנגד המשיבים טענות בדבר פרטים מטעים בתשקיף והפרת חובות גילוי נאות ודיווח, כי: "המידע מצוי בידי המשיבים - בעל השליטה ורואי החשבון של החברה - הקשורים קשר אמיץ לניהול החברה, עריכת ספריה, פיקוח על הנעשה בה וכיו"ב. לפיכך לכאורה כל האירועים כפי שיפורטו, מעבירים את הנטל - על פי נסיון החיים והשכל הישר - אל המשיבים להראות שפעלו כנדרש ועשו כל שניתן למניעת ההתרחשויות בחברה או שאין קשר סיבתי בין מעשיהם ומחדליהם ובין הנזק..." (בעמ' 292). כן נפסק כי "פירוט מלא של כל העיוותים, הזיזים, ההטעיה ומהותה, במצב בו כל המידע מצוי בידי המשיבים, הוא משימה קשה אם לא בלתי אפשרית לתובע..." (בעמ' 294). עוד ראו בענין זה יי קדמי בספרו **על הראיות** (תל-אביב, 1999) 1266.
63. כן נפסק בהקשר לכך ברע"א 4474/97 **טצת ואח' נ' זילברשץ**, פ"ד נ"ד (2) 577 כי "נוטה אני לדעה כי במצב דברים בו מצביעים התובעים על פער משמעותי בין תמונת מצבה של החברה כפי שנצטיירה בתשקיף לבין מצבה במציאות בחלוף פרק זמן קצר יחסית ממועד הפרסום, עובר הנטל אל הנתבעים לתת הסבר מניח את הדעת להיווצרות הפער האמור ולהצביע על האירועים שהובילו את החברה ממצבה הכלכלי בעת פרסום התשקיף אל עברי פי פחת... כך - לדעתי - יושג האיזון הראוי בין הרצון שלא להטיל על התובע הייצוגי נטל כבד מדי שלא יוכל לעמוד בו כדי להיכנס להיכלה של התובענה הייצוגית, ובין הצורך למנוע גל של תביעות סרק שיעמיד את הנתבעים בפני לחץ בלתי הוגן" (בעמ' 591).
- למען הסדר הטוב, יצוין כי בית המשפט פסק כי אינו קובע מסמרות בשאלת העברת נטל ההוכחה אל הנתבעים.
64. על בסיס כל המידע שהובא לעיל, אין ספק כי המבקש עומד בנטל המוטל עליו להוכיח באופן לכאורי את עילת התביעה כנגד המשיבים בגין אי קיום חובת הדיווח והגילוי הנאות.

חלק שמיני - הסעדים

65. ההפרות הנמשכות של חובות הדיווח גרמו לציבור הרוכשים, עליו נמנה המבקש, נזקים כבדים. לא יכולה להיות מחלוקת על כך שאילו עמדו המשיבים בחובות הדיווח המוטלת עליהם, שערי המניות היו משקפים את מצבו הקשה של הבנק בשלב מוקדם ביותר, הרבה לפני יום 22 באוגוסט 2002. מכאן, קריסת המניות היתה מתרחשת עוד בטרם רכש ציבור התובעים את מניות הבנק. אם כך היו הדברים, המבקש וקבוצת התובעים לא היו רוכשים את מניות הבנק. המבקש וקבוצת התובעים ביקשו לרכוש מניות של בנק בשליטת המדינה. זוהי השקעה בעלת אופי סולידי. בוודאי שלא מדובר בהשקעה בעלת אופי ספקולטיבי, כפי שהתברר בדיעבד. לחילופין, ולמען הזהירות, המבקש יטען כי לולא הופרו חובות הדיווח, המניות לא היו נרכשות במחירים בהם הן נרכשו, אלא במחירים נמוכים בהרבה (וייתכן כי לא ניתן היה לרכושן בשל היקפי המסחר). מכל מקום, ברור לחלוטין, כי לו עמדו המשיבים בחובות הדיווח המוטלות עליהם, היו נמנעים נזקים כבדים מן המבקש ומקבוצת התובעים.
66. כאמור, המבקש מבקש לאשר את תביעתו כתביעה ייצוגית, בשמו ובשם כל מי שרכש את מניות הבנק בין יום 1 בדצמבר 2001 עד ליום 22 באוגוסט 2002. משך כל אותה תקופה, האנשים הנמנים על קבוצת התובעים רכשו מניות של הבנק, כאשר שער המניה לא גילם את מלוא המידע הרלוונטי אודותיה. הסעד לו עותר המבקש וקבוצת התובעים הוא פיצוי על הנזק שנגרם להם עקב הפרת חובת הדיווח על-ידי המשיבים.
67. על כן, נזקו של כל מי שנמנה על ציבור התובעים הוא מלוא סכום הרכישה שהושקע על-ידו. לחילופין, נזקו של כל מי שנמנה על קבוצת התובעים שווה להפרש בין שער המניה בעת שנרכשה על-ידו ובין שער המניה כיום. שער המניה כיום משקף את מלוא המידע שהוסתר במשך כל התקופה הרלוונטית על-ידי המשיבים. לגבי חברי הקבוצה שמכרו את מניותיהם, הנזק שווה להפרש בין שער המניה בזמן הרכישה והשער בו נמכרה המניה. אם מסיבה כלשהי יחלקו המשיבים על קריטריונים אלה, יתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע כל קריטריון אחר לחישוב הנזק, בהתאם לעובדות שיתבררו בפניו וטענות הצדדים.
68. בהתאם לכך יחושב נזק של קבוצת התובעים. הנזק של כל מי שרכש את מניות הבנק החל מיום 1 בדצמבר 2001 ועד יום 22 באוגוסט 2002, הוא מלוא סכום הרכישה ששולם על-ידו. לחילופין, הנזק שווה להפרש בין הסכום ששולם על-ידי הרוכש ובין שער המניה במועד הגשת בקשה זו. שער זה, כאמור, מגלם את המידע החדש אודות קריסת הבנק. במועד זה שער מניות בכורה ג' עומד על 10.00 ש"ח, שער מניות בכורה ג' עומד על 8.27 ש"ח, שער מניות בכורה ג' עומד על 1.19 ש"ח ושער מניות מבוכרות עומד על 2.20 ש"ח.
- עמוד אתר האינטרנט של הבורסה ובו שערי המניות במועד הגשת הבקשה מצורף כנספח ט"ו לבקשה זו.
69. לאחר בדיקת היקפי המסחר בבורסה בתקופה הרלוונטית, המבקש מעריך את כל הנזק שנגרם לקבוצת התובעים בסכום של כ-20,000,000 ש"ח. הנזק החילופי שנגרם לקבוצת התובעים מוערך על-ידי התובע בסכום של כ-14,000,000 ש"ח.

70. להלן חישוב הנזק הפרטי של המבקש, בהתאם לאמור לעיל. המבקש רכש מניות בכורה ג' במהלך התקופה בה הופרו חובות הדיווח. ביום 24 באפריל 2002 רכש המבקש 5,000 מניות של הבנק בסכום של 21,875 ש"ח, לפי שער של 4.375 ש"ח למניה; ביום 7 במאי 2002 רכש המבקש 5,000 מניות נוספות של הבנק בסכום של 20,000 ש"ח, לפי שער של 4.00 ש"ח למניה; וביום 6 ביוני 2002 רכש המבקש 10,000 מניות של הבנק בסכום של 38,000 ש"ח, לפי שער של 3.80 ש"ח למניה (אישור של הבנק על רכישת מניות הבנק צורף כנספח א' לבקשה זו). מכאן, נזקו של המבקש עומד על 79,875 ש"ח, שהוא מלוא סכום הרכישה. לחילופין, נזקו של המבקש עומד על 55,995 ש"ח, סכום השווה להפרש בין שערי המניות במועדי רכישתן על-ידי המבקש ובין שערן היום (1.19 ש"ח). לסכומים אלה יש להוסיף הפרשי הצמדה וריבית.
71. המבקש שומר על זכותו לטעון לפיצוי בסכומים אחרים, בהתאם להתפתחויות שיחולו בשער המניה, אם יחולו, לאחר הגשת התביעה.
72. סעיף 210(א)(1) לחוק החברות קובע כי "מקום שיסוד מיסודות העילה הוא נזק, די בכך שהמבקש הראה לכאורה, לענין הנזק, את נזקו הוא". בענייננו, נזקו של המבקש הוא ברור ומוכח: סכום ההשקעה שהושקע על-ידי המבקש ברכישת המניות, ולחילופין, ההפרש בין שווי המניה בעת שנרכשו המניות, ובין שער המניות בעת הגשת התביעה (1.19 ש"ח).

חלק תשיעי - שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו בתובענה

73. סעיף 210(א) לחוק החברות קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא כי, לכאורה ... (2) שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו בתובענה". על-פי דרישה זו, על המבקש להוכיח כי עילות התביעה כנגד המשיבה, בשל הנזק שנגרם לכל אחד מהמבקשים, משותפות לכלל המבקשים, ומבוססות על אותן עובדות שהמבקש טוען לקיומן.
74. על-פי ההלכה בענין זה לא מדובר בדרישה של זהות מוחלטת בכל השאלות הטעונות הכרעה, עובדתיות כמשפטיות. דרישה כזו תסכל את תכלית התובענה הייצוגית ותהפוך את השימוש בה למשימה בלתי אפשרית. לפיכך, אומצה גישה לפיה די בכך שהשאלות העיקריות, העומדות במוקד הדיון, משותפות לחברי הקבוצה, ואין נפקא מינא אם מתקיים שוני בשאלה משנית כזו או אחרת – ראו ענין **רייכרט** בעמ' 296; כן ראו רע"א 4556/94 **טצת ואח' נ' זילברשץ**, פד"י מ"ט(5) 774, 788 (להלן: "ענין **טצת**").
75. למבקש וליתר חברי קבוצת התובעים עילות תביעה משותפות. בבסיס התביעה עומדת הפרה חמורה של חובת הדיווח על-ידי המשיבים. נסיבות אלה אינן כוללות יסוד כלשהו הנוגע למבקש באופן פרטי, אלא כולן נוגעות באופן אחיד כלפי ציבור רוכשי מניות החברה.
76. בבירור עילת התביעה מכוח חוק ניירות ערך יידרש בית המשפט הנכבד לדון ולהכריע בשאלות הבאות: האם הפרו המשיבים את חובותיהם על פי חוק ניירות ערך בעת שנסחר הבנק בבורסה בתקופה שהחלה בחודש דצמבר 2001; מהן החובות שהופרו; האם נזקו של המבקש וכל אחד מחברי הקבוצה נגרם בשל הפרת חובות הדיווח. **אלה שאלות משותפות לכלל חברי הקבוצה.**
77. כפי שפורט לעיל, אף הסעד הנתבע לגבי כל אחד ואחד מקבוצת התובעים הוא זהה - ההפסד שנגרם עקב הפער שבין הערך הממשי של שער המניה לאחר גילוי המידע שהוסתר על-ידי המשיבים (או מחיר

מכירת המניה), לעומת השער הלא אמיתי שבו היא נקנתה. בענין זהות הסעד ראה ת"א (ת"א) 2157/99 **סמואלס נ' עירית רחובות** (לא פורסם) וכן ת"א (ת"א) 2328/99 **חגי טיומקין נ' עירית תל אביב-יפו** (לא פורסם).

78. הנה, ברור לחלוטין כי היסוד המשותף לתביעת המבקש וליתר חברי קבוצת התובעים מהווה המרכיב העיקרי, כמעט הבלעדי, בהתדיינות זו.

79. מכאן עולה כי המערכת העובדתית והמשפטית עליה מבוססת הבקשה משותפת למבקש ולכל קבוצת התובעים. השאלות המשותפות כוללות, למעשה, את כל מרכיבי עילת התביעה.

חלק עשירי - התובענה הייצוגית היא הדרך המתאימה ביותר להכרעה במחלוקת

80. סעיף 210(א) לחוק החברות קובע כי בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא כי, "לכאורה... (3) התובענה הייצוגית היא הדרך המתאימה ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין, בשים לב, בין השאר, לגודלה של הקבוצה". על מנת לעמוד בתנאי זה, על המבקש להראות כי, בשים לב לגודלה הרב המשווער של הקבוצה, ולעובדה שלכל אחד מחברי הקבוצה עילות תביעה כנגד המשיבים המבוססות על אותן עובדות שהמבקש טוען לקיומן, התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין. כפי שיפורט להלן, אין ספק כי תביעה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.

81. אין ספק כי מדובר במקרה מובהק הראוי לברור בדרך של תובענה ייצוגית לאור היקפה הנרחב של הקבוצה. לענין זה ההלכה הפסוקה קבעה כי כאשר מדובר בחברה ציבורית, די שהמבקש יציין את העובדה כי ניירות הערך שלה נסחרים בבורסה, על מנת להקים חזקה כי ניירות הערך שלה מוחזקות בידי הציבור בפיזור ניכר. בכך יוצא המבקש ידי חובת נטל הראיה לעניין גודל הקבוצה ונטל זה מועבר לצד שכנגד. ראה לענין זה ת"א (ת"א) 117/92 **זת חברה לייעוץ כלכלי בע"מ נ' חברת טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ**, פ"מ מ"ו (2) 183 (להלן: "ענין זת"); ת"א (ת"א) 1134/95 **שמש נ' רייכרט ואח'**, דינים מחוזי כרך ל"ב 5 841 (להלן: "ענין שמש").

82. מספר המחזיקים במניות הבנק הוא רב. כפי שפורט, קבוצת התובעים המוצעת כוללת את כל מי שרכש את מניות המשיבה מדצמבר 2001 ועד יום 22 באוגוסט 2002. מדובר בקבוצה של אנשים אשר רכשו את מניות המשיבה משך מספר חודשים. מן הסתם, מדובר במאות מחזיקים.

83. בנוסף, סכום התביעה של המבקש עומד על 79,875 ש"ח. לחילופין, נזקו של המבקש עומד על 55,995 ש"ח. ניהול תובענה נפרדת בגין הפגיעה בזכויותיו של המבקש, נגד תשעה-עשר נתבעים, ביניהם מדינת ישראל, יהיה כרוך בעלויות והוצאות שיעלו על הסכום הנתבע. קיים ספק רב אם בנסיבות אלה יעמדו בעלי המניות על זכויותיהם, אם בשל חוסר כדאיות כלכלית או בשל היעדר מוטיבציה לפתוח בהליך משפטי ארוך ומייגע נגד שורה ארוכה של נתבעים. מכאן ברור שתובענה ייצוגית בנסיבות הענין תגשים את מטרתה - להעניק תרופה לציבור של משקיעים בניירות ערך, כאשר קיים קושי לכל פרט בודד לממש את זכויותיו.

84. בתי המשפט קבעו בשורה של פסקי דין כי מקום בו מספר חברי הקבוצה הוא גדול וסכום מרבית התביעות הוא קטן, יש מקום לנהל את ההליך בדרך של תובענה ייצוגית. הדבר מקבל משנה תוקף

כאשר ניירות הערך מוחזקים בידי ציבור רחב ולא קיימת אפשרות מעשית לצרף את כל חברי הקבוצה המוצעת במסגרת תביעה רגילה (ראה ענין זה; וכן ענין שמש).

85. מכאן אין ספק כי הכרה בתובענה כייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת זו בנסיבות הענין, הן מבחינת קבוצת התובעים - המחזיקים במניות הבנק שנגרם להם נזק, והן מבחינת בית המשפט. זהו מקרה קלאסי לאישור תביעה ייצוגית. קשה להעלות על הדעת מקרה מתאים ממנו.

חלק אחד-עשר - ענינים של כל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת בידי המבקש

86. סעיף 210(א) קובע כי "בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא כי, לכאורה... (4) ענינים של כל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת בידי המבקש". הדרישה של הייצוג ההולם של עניני הקבוצה, מופנית בעיקר לשאלה אם המבקש הייצוגי יוכל לפעול במידת המרץ הראויה, ואם לא יהיה ניגוד עניינים בינו לבין שאר חברי הקבוצה.

87. המבקש מייצג בדרך הולמת את עניניהם של כל יתר חברי הקבוצה, אשר הזכויות והאינטרסים שלו זהים לשלהם. ייזום הליך זה נעשה על ידו בתום לב, על מנת לאפשר לכלל המבקשים להיפרע את נזיקהם מהמשיבה.

88. בשל חשיבות הענין ומורכבותו השקיע המבקש מאמצים באיסוף המידע ואיתור מירב החומר והנתונים העובדתיים, ככל שניתן היה בנסיבות הענין, ובדק את האספקטים המשפטיים והעובדתיים הכרוכים בהגשת בקשה זו.

89. האינטרס שיש למבקש להצליח בתביעה משותף לכלל המבקשים.

90. על כן, ברור כי ענינים של כל חברי קבוצת התובעים מיוצג ומנוהל בדרך הולמת על-ידי המבקש.

חלק שנים-עשר – סוף דבר

91. לאור האמור לעיל בבקשה זו, אין ספק כי אישור התביעה כייצוגית ישרת את המטרות שלשמן חוקק סימן ב' לחוק החברות (ולפני כן סימן ט1 לחוק ניירות ערך). יפים לענין זה דבריו של בית המשפט העליון בענין **טצת** :

"תחום מובהק ליישומה של התביעה הייצוגית הוא דיני ניירות ערך... אכן, ניירות הערך מפוזרים בידי משקיעים רבים. כל מחזיק השקיע סכום קטן או בינוני לרכישת ניירות הערך. עם זאת, סך כל ההשקעה של הציבור בחברה עשויה להיות גדולה. דרוש, איפוא תובע ייצוגי שיתבע לא רק את זכותו שלו, אלא גם את זכותם (האישית) של כל אחד מבני הקבוצה כולה. לעתים קרובות הנזק לכל פרטי הקבוצה נגרם בשל מקרה אחד ואחיד, או סידרת מקרים אחידה, כגון פרט מטעה בתשקיף. זאת ועוד: התביעה הייצוגית בתחום ניירות הערך - המעניקה תמריץ לבעל מניות "קטן" לתבוע ייצוגית את החברה ונושאי המשרה בה - מהווה מכשיר חשוב לאכיפת דיני ניירות הערך...".

92. אין ספק כי אישור התובענה של המבקש כתובענה ייצוגית יביא להגשמת המטרות שבבסיס המכשיר של התובענה הייצוגית.
93. למען הסדר הטוב, יצוין כי המבקש מחזיק במניות נוספות של הבנק, אשר לא נרכשו על-ידו בתקופה הרלוונטית לתביעה, אלא עוד בשנת 1994. להחזקה זו אין כל קשר עם המניות שנרכשו בתקופה הרלוונטית לתביעה זו. מכל מקום, המבקש ראה לנכון להביא ענין זה לידיעת בית-המשפט הנכבד.
94. בקשה זו נתמכת בתצהירו של המבקש, המאמת את העובדות המפורטות בה.
95. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לאשר את התביעה כתביעה ייצוגית, בהתאם לסעיף 210 לחוק החברות, ולהורות כמבוקש ברישא לבקשה זו.
96. מן הדין ומן הצדק להעתר לבקשה זו.

יעקב אביעד, עו"ד

ליאת הר-ציון, עו"ד

גיל רון, עו"ד

באי-כח המבקש

תל אביב, 27 באוקטובר 2002.